

Social- och äldrenämnden

Översyn av kundvalet inom hemtjänst, ledsagning och avlösning

Förslag till beslut

Social- och äldrenämnden föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut:

1. Kommunfullmäktige inför kundvalssystem för ledsagarservice och avlösarservice enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt avlösning enligt socialtjänstlagen (SoL) för barn och ungdomar fr.o.m. 2015-01-01.
2. Kommunfullmäktige fastställer checkbeloppen för ledsagarservice och avlösarservice enligt LSS samt avlösning enligt SoL för barn och ungdomar till följande belopp

Ersättning 2014 års nivå	Ledsagarservice	Avlösarservice
Kommunal anordnare, kr/tim	314	304
Privat anordnare, kr/tim inkl. 2 % momskompensation	320	310

Ersättningen räknas om årligen enligt OPI (omsorgsprisindex) fr.o.m. 2015.

3. Kommunfullmäktige fastställer checkbeloppen för hemtjänst, ledsagning och avlösning enligt SoL till följande belopp

Ersättning 2014 års nivå	Hemtjänst	Ledsagning	Avlösning
Kommunal anordnare, kr/tim	378	314	304
Privat anordnare, kr/tim inkl. 2 % momskompensation	385	320	310

Ersättningen räknas om årligen enligt OPI (omsorgsprisindex) fr.o.m. 2015.

Social- och äldrenämnden fattar följande beslut:

4. Social- och äldrenämnden antar nya tillämpningsanvisningar till ”Villkor för att vara godkänd anordnare av ledsagarservice och avlösarservice enligt LSS samt avlösning enligt SoL för barn och ungdomar”.

5. Social- och äldrenämnden beslutar att ickevalsalternativet för ledsagarservice och avlösarservice tas fram genom att årligen i januari upprätta en lista över godkända anordnare, som är ickevalsalternativ vardera under en månads tid.
6. Social- och äldrenämnden antar reviderade tillämpningsanvisningar till "Villkor för att vara godkänd anordnare av hemtjänst, ledsagning och avlösning".
7. Social- och äldrenämnden antar "Övergångsregler gällande krav på utbildning för personal inom kundval för hemtjänst, ledsagning och avlösning".

Sammanfattning

Social- och äldrenämnden behandlade under 2013 ett ärende om översyn av kundvalet för hemtjänst, ledsagning och avlösning. Syftet var att uppnå långsiktighet och stabilitet i kundvalssystemet. Nämnden beslutade att återemittera ärendet med uppdrag att samordna förslagen i ärendet med genomförande av elektronisk tidsregistrering. Den reviderade översynen innehåller förslag om uppdelning av kundvalet i två kundval, stora förenklingar av ersättningsreglerna samt ny timersättning som justeras enligt omsorgsprisindex. Vissa förändringar av befintliga tillämpningsanvisningar föreslås, främst ändrade kompetenskrav för personalen och klargörande av vad som gäller vid anställning av anhöriga.

Ärendet

Förutsättningar

Nacka kommun tillämpar kundval för hemtjänst sedan 1992 och för ledsagning och avlösning sedan 1998. Innehåll och villkor för godkännande av anordnare har förändrats successivt. Inför den fortsatta utvecklingen av tjänsterna har socialtjänsten gjort en översyn av kundvalet. En första rapport las fram i maj 2013 och en reviderad slutrapport i april 2014. Resultatet av översynen redovisas i bifogad rapport, bilaga 1.

Utgångspunkten är att kunna möta framtidens utmaningar inom omsorgen och att Nacka kommun ska vara fortsatt ledande i kundvalsutvecklingen, med fokus på god kvalitet i tjänsterna. Kunderna ska möta utbildad personal med rätt kompetens, en kompetent arbetsledning och ha möjlighet att ta del av den fortsatta teknikutvecklingen. För att uppnå detta måste det finnas långsiktighet, förutsägbarhet och stabilitet i kundvalets förutsättningar. Det ska vara enkelt att vara Nackabo, kund och anordnare i kundvalssystemet.

Kommunfullmäktige har antagit gemensamma villkor för samtliga kundvalssystem, beslutar om införande av nya kundvalssystem och om checkens/ersättningen storlek. Social- och äldrenämnden beslutar om tillämpningsanvisningar och ickevalsalternativ enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV).

Nytt kundval för ledsagarservice och avlösarservice

Det nuvarande kundvalet för hemtjänst, ledsagning och avlösning bör delas upp i två

- Hemtjänst, ledsagning och avlösning enligt SoL

- Ledsagarservice och avlösarservice enligt LSS, samt avlösning för barn och ungdomar enligt SoL

Ett av skälen till uppdelningen är att det behövs olika kompetens för arbete med LSS målgrupp och personer som beviljas hemtjänst. En viktig aspekt är också att kundens val underlättas med anordnare som är specialiserade på den egna målgruppen.

Förändrade ersättningsregler

I nuläget är ersättningen till anordnarna tidsdifferentierad mellan dag, kväll och helg. Reglerna innehåller bl.a. särskilda avrundningsregler och ersättning för omställningstid. Förslaget till förändrade ersättningsregler innebär stora förenklingar, med en enhetlig ersättning för utförd tid som inkluderar allt.

Nuvarande regler för avrundad tid och omställningstid ger utrymme för olika tolkningar. Det nya systemet blir lätt att förstå för alla inblandade, inklusive kunderna. Den samlade bedömningen från berörda parter är att det finns stora fördelar med att förenkla ersättningsreglerna. Allt som minskar administrationen för både anordnare och handläggare är positivt.

Ny ersättningsnivå

Utgångspunkten för beräkningarna av nya ersättningsnivåer är att de ska stödja en hög kvalitet i tjänsten och möjliggöra en fortsatt mångfald av anordnare.

Metoden för beräkning ("räknesnurrar") utgår ifrån en modell, som publicerats av Sveriges Kommuner och Landsting. Den har använts av ett stort antal kommuner, vilket ökar möjligheterna till jämförelser. Deltagare i referensgrupper med anordnare i Nacka bidrog generöst med relativt omfattande underlag 2013. Deras underlag är kompletterat med beräkningar och ersättningsnivåer från andra kommuner. Socialtjänsten har därefter bearbetat förslaget ytterligare. Förslaget tar bland annat hänsyn till införandet av elektronisk tidregistrering 2015 och ökade kompetenskrav för personal. I rapporten (bilaga 1) beskrivs detaljerat hur beräkningarna har gjorts.

I utredningsdirektiven ingick att utreda momskompensation till privata anordnare. Beräkningar av den faktiska momskostnaden för hemtjänst visar att den ligger mellan en och tre procent. Den vanligaste ersättningen för momskompensation i andra kommuner ligger också inom det intervallet. Momskompensationen föreslås till två procent, vilket beräknas vara nära den faktiska momskostnaden.

Alla beräkningar utgår ifrån de privata anordnarnas faktiska kostnader, som sedan tidigare innehåller sex procent momskompensation. En minskad momskompensation innebär en högre och mer realistisk ersättning till kommunala anordnare. Alternativen anges i nedanstående tabell.

Förslag till ersättning 2014 års nivå	<i>Hemtjänst</i>	<i>Ledsagning, SoL, LSS</i>	<i>Avlösning SoL, LSS</i>
<i>Kommunal anordnare, kr/tim</i> (2 % momskomp till privata)	378	314	304
<i>Kommunal anordnare, kr/tim</i> (6 % momskomp till privata)	363	302	292
<i>Privat anordnare, kr/tim</i>	385	320	310

Årlig uppräknig av ersättningen

I nuvarande modell för ersättning till anordnarna ingår att Kommunfullmäktige årligen beslutar om ersättningen i november månad.

Konkurrensverket rekommenderar kommunerna att koppla ersättningsnivån till någon form av index, med syfte att minska anordnarnas osäkerhet om den framtida ersättningens storlek. Sveriges kommuner och landsting har tagit fram omsorgsprisindex (OPI) tillsammans med Vårdföretagarna och Pacta. OPI används idag vid socialtjänstens upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Utredningen föreslår att ersättningen fortsättningsvis räknas om enligt OPI. Det är ett viktigt förslag för att uppnå långsiktighet och förutsägbarhet i kundvalets förutsättningar. Här kan kommunen inta en fortsatt tätposition i utvecklingen av kundval.

Även referensgrupperna med anordnare framförde önskemål om att ersättningen ska räknas upp enligt ett nationellt fastställt index. Den blir annars oförutsägbar och upplevs som godtycklig, vilket gör anordnarnas ekonomiska planering omöjlig. Om inte ersättningen kopplas till index finns risken att det regelbundet kommer att krävas en större översyn av ersättningen.

Införande av elektronisk tidregistrering

Allt fler kommuner använder någon form av elektronisk tidsregistrering inom hemtjänsten. I Nacka kommer elektronisk tidsregistrering att ingå i utförardelen av Pulsen Combine. Syftet är främst att förenkla hanteringen av tidsredovisningen och att samtidigt minska risken för oegentligheter. Flera kommuner har erfarenheter av att den redovisade tiden minskar när den mäts på ett mer exakt sätt och har fått höja ersättningen för att anordnarna ska få fortsatt täckning för sina kostnader. I beräkningen av ersättning ingår en förhöjd ersättning för hemtjänst, jämfört med tidigare förslag.

Nya och förändrade tillämpningsanvisningar

Förslaget innehåller förändringar av tillämpningsanvisningarna beroende på att det tillkommer ett nytt kundval och att det finns behov av vissa förtydliganden. Alla förslag till förändringar finns listade i rapporten i bilaga 1 samt är markerade med grått i villkoren i bilaga 2 och 3. Den största förändringen som föreslås är en höjning av kompetenskraven för personalen i båda kundvalen.

I kundvalet för hemtjänst, ledsagning och avlösning föreslås att personalen ska uppfylla Socialstyrelsens *Allmänna råd om Grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre*, SOSFS 2011:12 (S) samt att anordnare ska arbeta utifrån *Socialstyrelsens allmänna råd: Värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre*, SOSFS 2012:3. Vidare föreslås att 70 procent av all personal ska ha godkänd utbildning, som preciseras i tillämpningsanvisningarna. Det finns ett förslag till övergångsregler med möjlighet att söka dispens för befintliga anordnare, övergångsreglerna finns i bilaga 4.

I kundvalet för ledsagarservice och avlösarservice föreslås att personalen ska uppfylla Socialstyrelsens *Allmänna råd om Kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning*, SOSFS 2014:2 (S). Förslaget innebär att 90 procent av personalen ska ha godkänd utbildning, men att undantag kan göras när kunden har eget förslag på person som ska utföra insatsen.

Förslaget till ändrade tillämpningsanvisningar innehåller också ett klargörande av vad som gäller vid anställning av anhöriga.

Synpunkter från anordnare och kommunala råd

Utredningen presenterades på Kommunala Pensionärsrådet och Rådet för frågor kring funktionsnedsättning 2013. Råden utsåg representanter till varsin referensgrupp, som diskuterade utredningen ytterligare. Två referensgrupper med anordnare, en för hemtjänst samt en för ledsagning och avlösning träffades vardera fyra gånger för att diskutera avgörande frågor i utredningen.

Ett utkast till slutrapport och tillämpningsanvisningar skickades ut på remiss 2013 till de kommunala råden och till samtliga anordnare. Svar kom från PRO och SPF tillsammans, från rådet för frågor kring funktionsnedsättning samt från två anordnare. Övriga avstod från att yttra sig. Pensionärsorganisationerna ställde sig bakom förslagen och var särskilt positiva till de ökade utbildningskraven. Rådet för frågor kring funktionsnedsättning hade synpunkter på begreppet kund, kundvalskatalogen och att kunder borde debiteras för insatser om de inte avbokar 24 timmar innan. En anordnare var positivt inställd till uppräknings enligt OPI och de föreslagna förenklingarna, men ansåg att ersättningen för hemtjänst var för låg, särskilt som omställningstid och avrundad tid ingår. Den andra anordnaren önskade tidsdifferentierad ersättning, att inställda insatser upp till 24 timmar ersätts, samt att kraven på personalens utbildningsnivå bör vara 70 % i båda kundvalen.

Flera synpunkter på formuleringar som inte var tillräckligt tydliga ledde också till förtydligande i slutrapporten och tillämpningsanvisningarna.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till förändrad ersättning beräknas ge en ökad kostnad på ca 2 miljoner kronor, jämfört med dagens kostnader. Det motsvarar ca 3 kr per hemtjänststimme, som är den beräknade kostnaden för den föreslagna ökningen av kompetenskraven för personal.

Förslagen berör inte biståndsbedömningen och innehåller därför inte några beräknade förändringar av antalet utförda timmar.

Bilagor

1. Översyn av kundvalet för hemtjänst, ledsagning och avlösning. Slutrapport 2014.
2. Villkor för att vara godkänd anordnare av ledsagarservice och avlösarservice enligt LSS samt avlösning enligt SoL för barn och ungdomar.
3. Villkor för att vara godkänd anordnare av hemtjänst, ledsagning och avlösning.
4. Övergångsregler gällande krav på utbildning för personal inom kundval för hemtjänst, ledsagning och avlösning.

Anders Fredriksson
socialdirektör

Anne-Lie Söderlund
chef, enheten Äldre

Eva Ralling Bergström
chef, enheten för personer med
funktionsnedsättning